

Plana de Lleida: enfortir el sector agroindustrial

Joan Vilagrasa, Pere Mir / Universitat de Lleida

Des dels anys cinquanta, l'economia de la Plana de Lleida ha viscut una ràpida intensificació agropecuària i una gran expansió de la indústria alimentària de primera transformació. Lleida és un important nucli agroindustrial català.

Tant a la capital com en la resta de centres comarcals, el sector serveis ocupa ja la major part de la mà d'obra. Tot i així, l'especialització agroalimentària continua essent el tret definidor d'aquest territori. Mentre que a Catalunya la suma dels sectors agrari, ramader i la indústria alimentària representa el 5,9% del PIB, en el cas de la regió de Lleida el seu pes va des del 14,4% del Segrià fins el 32,5% de la Segarra. Una situació que es ratifica si es contempla en termes de la població activa: un 12% en el cas català, enfront un 18% i un 35% a les comarques esmentades, respectivament.

Malgrat les mutacions econòmiques positives esdevingudes, romanen dèficits i febleses importants que, projectades cap el futur, poden convertir-se en greus entrebancs pel desenvolupament econòmic d'aquestes comarques:

1) El nombre d'explotacions censades a les comarques de la regió de Lleida no ha parat d'anar a la baixa. En gairebé 40 anys, el descens en el nombre d'explotacions s'estima en prop del 40%.

2) Dintre de la producció final agrària, la ramaderia té un pes determinant. Aquest sector, però, pateix periòdiques crisis per raons sanitàries, cosa que aixeca seriosos dubtes sobre la seva viabilitat futura.

3) Excepte comptats casos, les empreses industrials tenen una mida massa reduïda, el que dificulta la seva competitivitat. Cal fer notar, a més, l'oferta limitada de personal qualificat.

4) Només algunes empreses tenen un nivell d'activitat innovadora i d'inversió en R+D mínimament rellevant.

5) Els fluxos exteriors de l'economia lleidatana presenten dues deficiències: d'una banda, la manca de canals comercials consolidats i, de l'altra, el predomini del primer esglaó de la cadena agroindustrial, mentre que la transformació alimentària final té lloc prop dels centres de consum.

6) La xarxa regional de comunicació i transports és insuficient, tant per carretera com per ferrocarril.

En aquest context, les principals línies a desenvolupar per a que la Plana de Lleida esdevingui un territori pròsper i cohesionat són:

- Potenciar els programes integrals de desenvolupament rural. En aquest mateix sentit cal dedicar més recursos a temes clau, com són la incorporació dels joves a l'activitat agrària i ramadera, la difusió general de les assegurances dels conreus o la reforma del règim de la seguretat social agrària.
- Accelerar les inversions en les grans infraestructures de rec i donar suport a l'adaptació de les explotacions a les exigències tècniques del ragadiu.
- Fomentar una major mida empresarial de cooperatives i d'operadors privats dels diversos subsectors agroalimentaris (fruita dolça, carn, oli d'oliva, etc.).

- Enfortir l'economia lleidatana mitjançant programes de formació de mà d'obra especialitzada en la manipulació de productes alimentaris, tot dotant de més recursos les institucions de formació agrària ja existents.
- Impulsar l'activitat de recerca i desenvolupament (R+D) com a element clau d'innovació tecnològica i competitivitat productiva. És en aquest sentit que cal pensar en l'oportunitat d'un Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari.
- Potenciar les llotges agropecuàries de les Terres de Lleida i, especialment, Mercolleida. Una eina al seu servei i, en general, al servei de l'economia i la societat, és la creació d'un Observatori Econòmic de Lleida.
- Quant al foment de l'activitat industrial, cal potenciar l'expansió de l'empresa local ja sigui amb la seva participació en el foment de la R+D regional, ja amb la millora de les infraestructures de transport. En aquest mateix sentit cal garantir sòl industrial a preus raonables i ben dotat de serveis.
- Cal treballar per captar inversions foranes, sempre que aquestes siguin respectuoses amb el medi ambient i propiciïn el benestar. Cal tenir especial cura de fer front a possibles deslocalitzacions tot apostant per empreses que no es basin, simplement, en la mà d'obra extensiva i poc qualificada.

La implementació bàsica del nou sistema de comunicacions amb l'increment de l'accessibilitat exterior potencia la incorporació de la Plana de Lleida al sistema de ciutats de Catalunya, creixentment interconnectades i properes en temps de desplaçament a Barcelona. L'increment de l'accessibilitat es manifesta a partir de dues dades bàsiques: el Tren d'Alta Velocitat (TAV), amb efectes directes sobre l'àrea d'influència de la ciutat de Lleida, i l'acabament de l'autovia de la N-II i de la connexió amb l'eix transversal, amb impacte a l'àrea de Guissona-Cervera-Tàrraga.

Per tal d'aprofitar aquest nou posicionament esdevé fonamental un esforç en inversions de millora de les infraestructures viàries i de comunicació.

- El TAV ha de garantir la interconnexió fluïda entre Lleida i Figueres, que ha de possibilitar la creació d'un sistema cohesionat de ciutats a Catalunya.
- Configurar un sistema de transport intermodal (en el que l'estació del TAV ha de ser el punt central) que permeti optimitzar els temps de viatge i l'accés a tota la regió. Les millores han d'abastar tant a la infraestructura ferroviària, com a la xarxa viària i al sistema de transport públic per carretera.
- El sistema de comunicacions per carretera quedarà completat de forma bàsica amb el tram Cervera-Igualada de l'autovia N-II. Més enllà, afloren una sèrie de millores bàsiques per a la connexió eficient de la Plana de Ponent amb els territoris catalans i peninsulars: l'acabament urgent de l'enllaç entre la N-II i l'eix transversal (C-25); l'enllaç eficient (avui de pagament) des de Lleida a Saragossa i a Tarragona; la realització de l'autovia Lleida-Osca-Pamplona.
- Finalment cal posar en marxa la infraestructura aeroportuària prevista al Pla Territorial General de Catalunya. Tanmateix, cal plantejar les possibilitats de conversió de l'aeroport de segon nivell en aeroport de càrrega i mercaderies i com a alternativa a la saturació de les infraestructures de l'àrea metropolitana de Barcelona.

De la nova situació que generarà la millora en infraestructures de comunicació, en deriven algunes qüestions a planificar per tal de millorar els aspectes de l'eficiència econòmica:

- Aprofitar l'estació del TGV a Lleida per tal de potenciar la ciutat com un nucli terciari. A la ciutat de Lleida hi ha en projecte un Centre de Congressos i l'esmentat Parc Científic i Tecnològic de Gardeny. Així mateix, cal aprofitar la

reordenació de l'estació per a la creació d'un Parc d'Oficines, que permeti projectar les empreses de serveis de la ciutat i captar-ne de noves.

- Promocionar la capital com a plataforma logística en el transport de mercaderies. En aquest sentit hi ha de jugar un paper molt important el CIM (Centre Integrat de Mercaderies) de Lleida, però també les noves possibilitats de la línia de tren convencional, ja descongestionada a partir del 2004.
- La possibilitat de confluència d'una xarxa viària i ferroviària a l'entorn de Cervera (confluència de l'autovia N-II, de l'eix transversal C-25, de la nova autovia cap a Montblanc, del ferrocarril i, quan es realitzi, de l'eix transversal ferroviari) i la seva proximitat relativa al centre econòmic català, permet albirar que en l'entorn de l'àrea de Tàrraga-Cervera-Guissona també pot consolidar-se un centre logístic de mercaderies molt potent.

Més enllà, i de forma general, s'han de desenvolupar els diferents eixos de comunicació paral·lels a les grans vies transversals est/oest (N-II, autopista, etc.) i millorar molt notablement les interconnexions nord/sud, amb l'objectiu de dotar el territori d'una coherent xarxa de vials de capacitat satisfactòria, sense que cap municipi quedi excessivament allunyat d'ella.